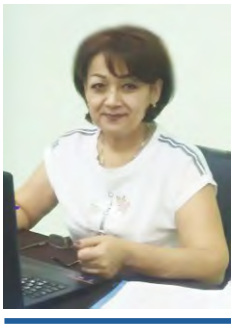

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚУРОЛЛИ КУЧЛАР ДАВЛАТ МУЗЕЙИ

Фароғат Ахмедова,

Ўзбекистон
Республикаси
Қуролли кучлар
давлат музейи
директори
ўринбосар

The State museum of the Armed Forces of the Republic of Uzbekistan is one of the largest military and historical museums in the Central Asian region.

The Museum began its activities in the building of the Central house of officers, Tashkent, March 4, 1965 as the Central Museum of the Armed Forces of the Turkestan military district. Historical exhibits of the museum show the sequence of development of military art and techniques in the territory of our country. The exhibition reflects the evolution of weapons, from bows and arrows of the Iron Age to modern submachine guns and homing missiles. The museum has about 30 000 exhibits and archival materials. The activity of the museum makes a special and significant contribution to the military-patriotic and spiritual and moral education of young people, forms a genuine sense of pride among servicemen for belonging to the Armed Forces of the Republic of Uzbekistan.

Ўзбекистон Республикаси Қуролли кучлар давлат музейи 1965 йилда Тошкент шаҳар Марказий ҳарбий офицерлар уйи қошида ташкил топиб, Туркистон ҳарбий округининг Қуролли кучлар Марказий музейи номи билан ўз фаолиятини бошлаган. 1975 йил музейнинг биноси қурилиб, ишга туширилди. 2010 йилда музей биноси қайта таъмирланиб, янгиланган экспозициясини ЎРҚК Давлат музейи сифатида намоиш эта бошлади.

Музей Мудофаа вазирлиги тасарруфида бўлиб, унинг асосий вазифаси Ўзбекистон ҳарбий тарихига оид ёдгорликларни тўплаш, умумлаштириш, уларни тадқиқ ва тарғиб қилиш, сақлаш ҳамда улардан фойдаланишдан иборат. Музей ҳарбий хизматчилар, аҳоли, айниқса, ёшларни мустақиллик ғояларига садоқат, маънавий-ахлоқий ҳамда ватанпарварлик руҳида тарбиялашга қаратилган маданий-маърифий ҳамда илмий-тадқиқот ишларини олиб боровчи муассаса ҳисобланади.

Музей Ўзбекистон давлат архиви, республика муассасаларининг архив ва музейлари билан илмий-услубий соҳаларда ҳамкорлик олиб боради. Ҳарбий округ ва олий ҳарбий таълим муассасалари музейларини ташкил этиш, такомиллаштириш ишларида илмий-услубий ва амалий ёрдам беради.

Музей ҳузурда илмий-тадқиқот маркази

ташкил этилган бўлиб, унинг асосий вазифалари қуйидагилардан иборат:

- ҳарбий округлар, ҳарбий-таълим муассасаларининг ҳарбий-тарихий музейлари фаолиятини мувофиқлаштиришга доир ишларни олиб бориш;

- Қуролли кучлар тарихига оид архив ҳужжатлари ва бошқа материалларни тўплаш;

- мавзуга доир илмий экспозицияларни ташкил этиш (стационар, кўчма кўргазмалар ва ҳоказолар);

- илмий-маърифий ишларни амалга ошириш (фондларни сақлаш, кенгайтириш ва ҳоказолар);

- илмий-услубий ишларни ташкил этиш (турдош муассасалар билан тажриба алмашиш, илғор тажрибани тарғиб қилиш, услубий ёрдам кўрсатиш ва ҳоказолар).

Қуролли кучлар давлат музейидаги тарихий экспонатлар мамлакатимиз ҳудудида милоддан аввалги IV–V асрлардан то ҳозирги кунгача бўлган халқимизнинг бой ҳарбий санъати ва ҳарбий анъаналари ҳақида ҳикоя қилади.

Музей экспозициясидан юртимиз ҳудудида мавжуд бўлган қадимий мудофаа қалъалари макетлари, қадимдан то бугунги кунгача давлатимиз ҳудудида яшаб келган одамлар, уларнинг турмуш тарзи, айниқса, илк тош даврдан Марказий Осиё ҳудудида қўлланилган қуроллар ва муҳофазага таалукли бўл-

Қуролли кучлар
давлат
музейидаги
тарихий
экспонатлар
мамлакатимиз
ҳудудида
милоддан аввалги
IV–V асрлардан
то ҳозирги
кунгача бўлган
халқимизнинг бой
ҳарбий санъати
ва ҳарбий
анъаналари
ҳақида ҳикоя
қилади

ган маълумот ва экспонатлар ўрин олган. Бу ерда даврлар ўтиши жараёнида қуролларнинг такомиллашуви – тош қуроллар, тош ва суяклардан ясалган ўқ-ёйлар билан бир қаторда замонавий қурол-яроғлар, автомобил ва зирхли техникаларнинг макетларигача кўриш мумкин.

Музей фондида 26 мингдан ортиқ нодир ва бебаҳо экспонат ва архив материаллар мавжуд бўлиб, йиллар давомида олиб борилган илмий изланишлар натижасида Ўзбекистоннинг ҳарбий тарихига оид бой музей коллекцияси йиғилган.

Бир йил давомида музейга 35 мингдан ортиқ маҳаллий аҳоли ва чет эллик делегациялар ва меҳмонлар ташриф буюради, улардан 70 фоиздан ортигини ёшлар ташкил этади.

Музейнинг биринчи қаватида шинам ва кўркам кўргазмалар зали ҳам жойлашган. Бу ерда фаолият кўрсатаётган илмий-услубий ва илмий-тадқиқот ахборот маркази ходимлари томонидан мунтазам равишда муҳим саналарга бағишлаб илмий-маърифий тадбирлар, турли мавзулардаги фотосуратлардан иборат кўргазмалар ўтказилади.

Музейнинг биринчи бўлими «Қадимги ва илк ўрта асрлар» деб номланиб, у ўз ичига илк тош давридан то XIII асргача Марказий Осиё ҳудудида қўлланилган қуроллар ва муҳофазага тааллуқли бўлган маълумотларни қамраб олади.

Иккинчи бўлим «Амир Темур ва темурийлар даврида ҳарбий иш» бўлиб, унда темурийлар давридаги ҳарбий санъат, қурол-аслаҳалар, Амир Темур авлодларидан Мирзо Улуғбек, Захириддин Муҳаммад Бобур портретлари ва улар яшаган даврга оид материаллар, «Амир Темурнинг Тўхтамишхон устидан қозонган ғалабаси» деб номланган уруш манзарасини тасвирловчи рангтасвир асарлари намойиш этилган.

Учинчи бўлим «Ўзбекистон ҳудудида XVI–XIX аср ўрталарида ҳарбий иш» деб номланиб, унда Ўзбекистон тарихида уч давлат: Бухоро амирлиги, Хива ва Қўқон хонликлари давридаги муҳим компонентлардан бири ҳисобланган ҳарбий иш ёритилган.

Тўртинчи, «Мустамлака даврида ҳарбий сиёсат ва қўшинлар ҳолати» бўлимида эса Россия империясининг Ўрта Осиёга юришлари ва империя қўшинларига қарши курашлардан лавҳалар ва ишлатилган қуроллар ҳақида маълумот берилган.

«Совет давридаги ҳарбий сиёсат ва муммолар» бўлими экспозициясида фашизмга қарши кураш йиллари ўзбекистонликларнинг

фашизм устидан қозонилган ғалабага (уруш фронтлари ва фронт ортида) кўшган ҳиссаси ҳамда ўзбекистонлик уруш қатнашчиларини моддий ва маънавий қўллаб-қувватлаш соҳасида олиб борган ишлари ёритилган. Урушдан кейинги давр экспозициясида Туркистон ҳарбий округи фаолияти ёритилган. Шу билан бирга бу ерда 1979–89 йилларда содир бўлган Афғон воқеалари ҳақида ҳам кўплаб экспонат ва архив ҳужжатлар йиғилиб, ташриф буюрувчилар эътиборига ҳавола этилган.

Кейинги бўлим «Қуролли кучларнинг мустақилликка эришиш арафасидаги ҳолати. Туркистон ҳарбий округи (1989–1991 йиллар)». Бу ерда намойиш этилган экспонатлар орқали ташриф буюрувчилар Ўзбекистон ҳудудида жойлашган қўшинлар аҳволи, уларнинг ҳарбий ва моддий техника базаси ҳақида таасуротга эга бўладилар.

Ўзбекистон Республикаси Қуролли кучларини ташкил этиш жараёни (1991–1992 йиллар) бўлими мамлакат раҳбариятининг Қуролли кучларини шакллантиришнинг дастлабки босқичидаги сиёсатига бағишланган. Витриналарда миллий армиямизда қўлланиладиган ҳарбий кийим-кечак намуналари намойиш этилган. ▶

Музей фондида 26 мингдан ортиқ нодир ва бебаҳо экспонат ва архив материаллар мавжуд бўлиб, йиллар давомида олиб борилган илмий изланишлар натижасида Ўзбекистоннинг ҳарбий тарихига оид бой музей коллекцияси йиғилган

«Жисмоний тарбия ва армия спортини ривожлантириш» бўлимида жисмонан баркамол ҳарбий хизматчиларни шакллантиришда жисмоний тарбия ва спортнинг ўрни, барча турдаги ҳарбий тузилмаларда спортнинг шакл ҳамда услублари акс эттирилган

Қуролли кучларнинг ташкил топиш ва ривожланиш босқичлари (1992–2010 йиллар)» бўлими Қуролли кучларнинг қурилиш стратегиясини очиб беради. Мазкур бўлимда Республикамизда фаолият юритаётган олий ҳарбий билим юрталари, ҳарбий округлар, Ўзбекистон Республикаси Қуролли кучлари таркиби ҳақида етарли маълумотлар олиш имконияти мавжуд.

Шунингдек, бу ерда Қуролли кучларнинг шартнома бўйича ҳарбий хизматга ўтиши, профессионал армиянинг аҳамияти, сержантлар таркибининг армиядаги роли ҳақидаги ахборот ҳам очиб берилган.

Ўзбекистон Республикаси замонавий Қуролли кучларининг жанговар қудрати» бўлимида Қуролли кучлар қудрати, уларнинг давлат хавфсизлиги ва яхлитлигини ҳимоя қилиш бўйича ҳар қандай вазифани бажаришга тайёрлиги кўрсатилган. Бу ерда замонавий авиация, автомобиль ва зирҳли танк техникаси, армия тасарруфидаги турли қўшинларга тегишли кийим-кечак (тўлиқ ҳолда), катта миқдордаги ўқ отар қуроллар намойиш этилган.

«Ўзбекистон Республикаси Қуролли кучлари ҳарбий хизматчиларининг ижтимоий ҳи-

мояси» бўлимида ҳарбий хизматчиларнинг ижтимоий муҳофазасини мустаҳкамлаш масалаларига катта эътибор қаратилаётгани очиб берилган. Ушбу чора-тадбирлар ҳарбий хизматчилар ва уларнинг оила аъзоларининг моддий, ижтимоий маиший шароитларини яхшилаш имконини беради. Витриналарда ҳарбий шахарчалар макети, фото ва видео материаллар акс эттирилган.

«Жисмоний тарбия ва армия спортини ривожлантириш» бўлимида жисмонан баркамол ҳарбий хизматчиларни шакллантиришда жисмоний тарбия ва спортнинг ўрни, барча турдаги ҳарбий тузилмаларда спортнинг шакл ҳамда услублари акс эттирилган. Бу бўлимни очиб беришда Ўзбекистон Республикасининг ҳарбий спортчиларининг, Олимпия ҳамда Осиё ўйинлари ғолиб ва совриндорларининг, жаҳон чемпионларининг фотосуратлари ҳамда улар турли мусобақаларда қўлга киритган совринлари, медалларнинг намуналари-дан фойдаланилган.

«Хавфсизлик соҳасидаги халқаро ҳамкорлик» бўлими экспозициясида Ўзбекистон Республикасининг миллий хавфсизлигини таъминлаш мақсадида амалга оширилаётган халқаро ҳамкорлик масалалари акс эттирилган. Бўлим экспозициясидан ҳужжатлар билан бир қаторда турли хорижий ҳарбий делегациялар томонидан тақдим этилган эсдалик совғалар жой олган.

Хулоса ўрнида шунини таъкидлаш керакки, Музейга ташриф буюрган ҳар бир ташрифчи буюк аждодларимиздан қолган ҳарбий мерос билан танишибгина қолмай, ўзига маънавий озуқа ҳам олади. Музей экспозицияси ёшларни ватанпарварлик руҳида тарбия топишлари, ўз халқи ва оиласига содиқ фарзанд бўлиб улғайишларида ўз ўрни ва аҳамиятига эга.

Фароғат Аҳмедова, заместитель директора Государственного музея вооружённых сил Республика Узбекистан.

Государственный музей Вооружённых сил Республики Узбекистан – один из крупнейших военно-исторических музеев в Центральноазиатском регионе. Музей начал свою деятельность в здании центрального Дома офицеров г. Ташкента 4 марта 1965 года в качестве Центрального музея Вооружённых Сил Туркестанского военного округа. Исторические экспонаты музея показывают последовательность развития военного дела и военного искусства на территории нашей страны. В экспозиции отражена эволюция оружия от луков и стрел каменного века до современного автоматического стрелкового оружия и самонаводящихся ракет. Фонды музея насчитывают около 30 000 экспонатов и архивных материалов.

Деятельность музея вносит особую и значимую лепту в дело военно-патриотического и духовно-нравственного воспитания молодежи, формирует неподдельное чувство гордости у военнослужащих за принадлежность к Вооружённым Силам Республики Узбекистан. ■